

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Κοινωνιολογία της Υγείας

Ενότητα 3 : Η εξέλιξη της Κοινωνιολογίας – Μέρος Β΄

Μαίρη Γκούβα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ανοιχτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου

Τμήμα Νοσηλευτικής

Κοινωνιολογία της Υγείας

Ενότητα 3: Η εξέλιξη της Κοινωνιολογίας – Μέρος Β΄

Μαίρη Γκούβα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Ιωάννινα, 2015

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- Εισαγωγή και πρώτη επαφή με τις θεωρίες των Αμερικανών πρωτεργατών και σύγχρονων θεωρητικών της Κοινωνιολογίας.
- Σύντομη και περιεκτική αντιπαραβολή των διαφόρων θεωριών της Κοινωνιολογίας που παρουσιάζονται σε αυτή την ενότητα.

Περιεχόμενα ενότητας

- Αμερικανική Κοινωνιολογία.
- Σύγχρονη Κοινωνιολογία.
  - Η κριτική θεωρία.
  - Ο φεμινισμός.
  - Ο μεταμοντερνισμός.

Αμερικανική Κοινωνιολογία

Αμερικανική Κοινωνιολογία 1/8

- Με την έλευση του 20ού αιώνα, διάφοροι παράγοντες δημιούργησαν ευνοϊκό κλίμα για την ανάπτυξη της κοινωνιολογίας στις Ηνωμένες Πολιτείες:
  - Η βιομηχανική επανάσταση και η αστικοποίηση έδωσαν μεγάλη ώθηση στην κοινωνιολογική έρευνα.
  - Η μαζική μετανάστευση αλλοδαπών στις Ηνωμένες Πολιτείες δημιούργησε προβλήματα απορρόφησης και αφομοίωσης.
  - Η κοινωνιολογία και το σύγχρονο πανεπιστημιακό σύστημα αναδείχθηκαν ταυτόχρονα στις ΗΠΑ.

Αμερικανική Κοινωνιολογία 2/8

- Αρχικά, η αμερικανική κοινωνιολογία είχε αισιόδοξο χαρακτήρα.
  - Παρά τα όποια ελαττώματά της, η αμερικανική κοινωνία ήταν κατά βάση υγιής.

Αμερικανική Κοινωνιολογία 3/8

- Ο Lester Ward (1841-1918) πίστευε ότι έργο των κοινωνιολόγων ήταν να διατυπώσουν τους βασικούς νόμους του κοινωνικού βίου με σκοπό να μεταρρυθμίσουν την κοινωνία.
- Ο William Graham Sumner (1840-1910) υιοθέτησε την προσέγγιση της επιβίωσης του ικανοτέρου.
  - Τα προβλήματα της κοινωνίας θα λυθούν από μόνα τους αν αφήνονταν στην τύχη τους.

Αμερικανική Κοινωνιολογία 4/8

- Εξαίρεση στο κλίμα αισιοδοξίας αποτελεί το έργο του Αφροαμερικανού W.E.B. Du Bois (1868-1963):
  - Ένας από τους ιδρυτές της National Association for the Advancement of Colored People.
  - Ανέλυσε τη φυλετική ανισότητα και εισηγήθηκε ριζικές τομές για την εξάλειψή της.
  - Διεξήγαγε για πρώτη φορά επιτόπιες έρευνες στην κοινότητα των αφροαμερικανών της Φιλαδέλφειας.
  - Ως πρόεδρος των ετήσιων Διασκέψεων του Πανεπιστημίου της Ατλάντα για τα Προβλήματα των Νέγρων για 20 έτη, συνέβαλε στην πραγματοποίηση των πρώτων αξιόπιστων κοινωνιολογικών ερευνών για τον αμερικανικό Νότο.

Αμερικανική Κοινωνιολογία 5/8

- Το 1893 ιδρύθηκε στο **Πανεπιστήμιο του Chicago** το πρώτο τμήμα κοινωνιολογίας στις ΗΠΑ.
- Εκεί πραγματοποιήθηκαν μελέτες για τις συμμορίες των εφήβων, τα γκέτο των μεταναστών, την πλούσια Χρυσή Ακτή, τη ζωή στις φτωχογειτονιές, τα κακόφημα καταγώγια της πόλης, την πορνεία και τις νοητικές διαταραχές.
- Μεγάλο μέρος από τους ικανότερους κοινωνικούς επιστήμονες διεθνώς αποφοίτησαν από το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο.
- Το τμήμα κοινωνιολογίας ανδροκρατούνταν.

Αμερικανική Κοινωνιολογία 6/8

- Ο γυναικείος κόσμος της κοινωνιολογίας είχε ως βάση του το ίδρυμα Hull House στο Chicago.
  - Φιλανθρωπικό ίδρυμα που λειτουργούσε σε φτωχικές συνοικίες και παρείχε υπηρεσίες στους απόρους των πόλεων και κυρίως στους μετανάστες.
  - Έθεσε τα θεμέλια της σύγχρονης φεμινιστικής κοινωνιολογίας.

Αμερικανική Κοινωνιολογία 7/8

- Ακολούθησαν οι κοινωνιολόγοι των πανεπιστημίων Κολούμπια, Χάρβαρντ και Μπέρκλεϊ ('40-'60):
  - Θεμελίωσαν τις βασικές κατευθύνσεις της κοινωνιολογικής έρευνας και θεωρίας.
  - Δημιούργησαν τεχνικές για την καταγραφή των στάσεων της κοινής γνώμης.
  - Εξέλιξαν τα μοντέλα που απεικονίζουν την κοινωνία ως σύστημα από μέρη με αλληλοεξαρτώμενες λειτουργίες.

Αμερικανική Κοινωνιολογία 8/8

- Αντικείμενο των κοινωνιολόγων της εποχής ήταν:
  - Η αναζήτηση της γνώσης ως αυτοσκοπού.
(Όχι η επίλυση των υπαρκτών κοινωνικών προβλημάτων).
  - Ακτιβιστές φοιτητές που συμμετείχαν ενεργά στα κινήματα υπέρ των πολιτικών δικαιωμάτων, της φοιτητικής δύναμης και της ειρήνης στράφηκαν στην κοινωνιολογία.
(Απέρριψαν την εδραιωμένη κοινωνιολογική θεωρία και στράφηκαν στο έργο του Μαρξ και του Μιλς).

Σύγχρονη Κοινωνιολογία

Σύγχρονη Κοινωνιολογία 1/1

- Ξεχωρίζουν τρεις σχολές:
  - Α) Η κριτική θεωρία.
  - Β) Ο φεμινισμός.
  - Γ) Ο μεταμοντερνισμός.

Κριτική θεωρία 1/4

- Ο μαρξισμός απογοήτευσε την πλειοψηφία των κοινωνιολόγων.
  - Υποβάθμισε τη σημασία του πολιτισμού, τον οποίο θεωρούσε μέρος του «εποικοδομήματος» που καθορίζεται από τις οικονομικές δυνάμεις.
- Έτσι γεννήθηκε η κριτική θεωρία.

Κριτική θεωρία 2/4

- Οι πρώτοι θεωρητικοί της ήταν γερμανοί κοινωνιολόγοι.
- Κυνηγημένοι από το ναζιστικό καθεστώς, μετανάστευσαν τη δεκαετία του '30 στις Ηνωμένες Πολιτείες.
- Άσκησαν διπλή κριτική στην κοινωνιολογία:
  - Είχε υιοθετήσει μια επιστημονική προσέγγιση που έβλεπε τα άτομα ως παθητικές και αβοήθητες οντότητες, φυλακισμένες στις κοινωνικές δομές.
  - Ανέλυε τις κοινωνίες χωρίς να ανιχνεύει τα κοινωνικά προβλήματα και χωρίς να διατυπώνει κάποιο κανονιστικό όραμα.

Κριτική θεωρία 3/4

- Υποστήριξαν τα εξής για τη μαζική κουλτούρα (τηλεόραση, κινηματογράφος και ποπ μουσική):
  - Είναι προϊόν της καπιταλιστικής βιομηχανίας των Μ.Μ.Ε.
  - Δεν αποτελεί γνήσια αντανάκλαση των πεποιθήσεων, του γούστου, των αξιών, των ιδεών και του τρόπου ζωής των ανθρώπων.
  - Παρουσιάζει το πολιτικό σύστημα ως μια καλοπροαίρετη οντότητα που στηρίζει την καθεστηκυία τάξη πραγμάτων.
(Άρα ωφελεί το σύνολο).
  - Κατευνάζει, καταπιέζει και ελέγχει τους ανθρώπους,
(Θα αναγνώριζαν διαφορετικά τις σημαντικές αντιφάσεις και ανισότητες της κοινωνικής ζωής).

Κριτική θεωρία 4/4

- Η κριτική θεωρία αποτελεί προέκταση αλλά και συνιστώσα της θεωρίας των συγκρούσεων.
- Άσκησε μεγάλη επιρροή σε δύο άλλα σύγχρονα κινήματα της κοινωνιολογίας:
  - Φεμινισμό.
  - Μεταμοντέρνα κοινωνική θεωρία.

Φεμινισμός 1/5

- Πνευματικό κίνημα που ανήκει στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες.
- Ασκεί σήμερα μεγάλη επιρροή στη μορφή και την κατεύθυνση της κοινωνιολογίας.
- Ξεκινά από την παρατήρηση ότι οι γυναίκες είναι απύσες από το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνιολογικής θεωρίας και έρευνας.
- Ακόμα κι όταν οι γυναίκες αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης, χρησιμοποιήθηκαν ως νοικοκυρές, εργάτριες ή ασχολούμενες με άλλα χαμηλού κύρους επαγγέλματα.

Φεμινισμός 2/5

- Μελετά τους ρόλους και τις εμπειρίες των γυναικών στην κοινωνία.
  - Αναδεικνύει τη συμβολή των γυναικών στην κοινωνική ζωή.
  - Φωτίζει τις δομές και τις διαδικασίες που διαιωνίζουν την ανισότητα των δύο φύλων.
  - Ασκεί κριτική στις καταπιεστικές κοινωνικές σχέσεις.

Φεμινισμός 3/5

- Ο φεμινισμός δεν είναι μια ενιαία θεωρία αλλά ένα εξελισσόμενο σύνολο θεωρητικών προσεγγίσεων:
(Φιλελεύθερος φεμινισμός, μαρξιστικός φεμινισμός, ψυχαναλυτικός φεμινισμός, ριζοσπαστικός φεμινισμός, σοσιαλιστικός φεμινισμός).
- Οι προσεγγίσεις αυτές ενδιαφέρονται για τις εμπειρίες των γυναικών και για την ανισότητα των δύο φύλων.

Φεμινισμός 4/5

- Από τη φεμινιστική θεωρία και έρευνα προέκυψε ότι η κοινωνική εμπειρία και των δύο φύλων δεν είναι καθολική αλλά επηρεάζεται από:
  - Την κοινωνική τάξη.
  - Τη φυλή.
  - Την εθνότητα.
  - Την εθνικότητα.
  - Την ηλικία.
  - Τη σεξουαλική τους προτίμηση.
  - Την κοινωνική θέση στην οικογένεια, στην αγορά εργασίας και στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Φεμινισμός 5/5

- Ο κοινωνιολογικός φεμινισμός δίνει ιδιαίτερη έμφαση:
  - Στις διάφορες μορφές καταπίεσης.
  - Στο πώς αυτές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και με τον παράγοντα φύλο.
  - Στη συνεπακόλουθη ποικιλία εμπειριών.
  - Στις συνέπειες που έχει αυτός ο προσανατολισμός για την εξάλειψη κάθε μορφής εκμετάλλευσης και καταπίεσης.

Μεταμοντερνισμός 1/5

- Πνευματικό κίνημα.
- Έχει επηρεάσει την ακαδημαϊκή θεωρία και έρευνα στη λογοτεχνία, την τέχνη, την πολιτική, την επικοινωνία αλλά και την ίδια την κοινωνιολογία.
- Αμφισβητεί την επιστήμη και την αρχή της αντικειμενικότητας.
- Υποστηρίζει ότι η επιστημονική γνώση:
  - Είναι προϊόν των κοινωνικά καθορισμένων συμφερόντων των ερευνητών.
  - Είναι επίσης προϊόν των ίδιων των γεγονότων (παράγωγα των κοινωνικών διαδικασιών).
  - Απέτυχε να επιλύσει τα κοινωνικά προβλήματα.
  - Απέτυχε να αποτρέψει τον πόλεμο και τη γενοκτονία.

Μεταμοντερνισμός 2/5

- Πρεσβεύει ότι αναδύεται μια νέα εποχή:
  - Δεν κυριαρχείται από τις οικονομίες του μοντερνισμού (που βασίζονταν στην παραγωγή αγαθών).
  - Κυριαρχείται από την παραγωγή και διάδοση εικόνων και πληροφοριών μέσω των Μ.Μ.Ε. και των υπολογιστών.
  - Οι κοινωνίες έχουν πάψει να διαθέτουν κάποια βασική δομή και οι αφηρημένες κοινωνικές θεωρίες του Marx, του Durkheim, του Weber είναι άχρηστες.

Μεταμοντερνισμός 3/5

- Θεωρεί ότι ο πολιτισμός δεν μεταφέρει κανένα ουσιαστικό και διαρκές νόημα.
(Αμάλαμα εικόνων, συμβόλων και ιδεών που προέρχονται από τα τηλεοπτικά προγράμματα, τις διαφημίσεις, τα περιοδικά).
- Τονίζει ότι οι κοινωνικές διαιρέσεις δεν είναι νόμιμες.
(Θα πρέπει να καταργηθούν οι φραγμοί ανάμεσα στις φυλές, τις εθνοτικές ομάδες, τα δύο φύλα, τους πολιτισμούς, τα έθνη και τα επιστημονικά πεδία).

Μεταμοντερνισμός 4/5

- Υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να υπάρξει καμία αντικειμενική και αξιόπιστη γνώση για την κοινωνική ζωή:
  - Ακραία, απαισιόδοξη μορφή του μεταμοντερνισμού.
  - Δεν υπάρχουν κοινωνικές και ηθικές αρχές που να προσδίδουν νόημα στη ζωή των ανθρώπων.
  - Οι άνθρωποι αδυνατούν να ελέγξουν τις διαδικασίες που τους καταπιέζουν.

Μεταμοντερνισμός 5/5

- Η συμβολή του μεταμοντερνισμού:
  - Εντόπισε τους τρόπους περιορισμού και ελέγχου του σύγχρονου ανθρώπου (Μ.Μ.Ε., διαφήμιση, υπολογιστές).
  - Πρότεινε τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι μπορούν να απελευθερωθούν.
  - Διεύρυνε την οπτική της κοινωνιολογίας χάρη στην έμφαση στη διεπιστημονική φύση της κοινωνικής έρευνας.
  - Ανέδειξε την κοινωνιολογία ως μηχανισμό απομυθοποίησης χάρη στη μέθοδο της αποδόμησης κειμένων για την ανάδειξη του κρυφού νοήματός τους.
  - Ενθάρρυνε τη διαρκή επανεξέταση των βασικών θεωρητικών της υποθέσεων.

Βιβλιογραφία

Giddens, A. (2000). *Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Gutenberg.

Hughes, M. & Kroehler, C.J. (2007). *Κοινωνιολογία: Οι βασικές έννοιες*. Αθήνα: Κριτική.

Smith, P. (2006). *Πολιτισμική Θεωρία, μια εισαγωγή*. Αθήνα: Κριτική.

Bain, R & Kolb W. (1992). *Λεξικό κοινωνικών επιστημών (Τόμος Β΄)*. Αθήνα: UNESCO.

Σημείωμα Αναφοράς

Γκούβα, Μ. (2015). Κοινωνιολογία της Υγείας. ΤΕΙ Ηπείρου.

Διαθέσιμο από:

<http://eclass.teiep.gr/courses/NOSH104/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ευαγγελία Ι. Κοσμά
Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη Δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει) μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

